

O'QITUVCHI VA O'QUVCHI O'RTASIDAGI MUNOSABATLAR.

Sherimova Sayora Baxramovna.

Qoraqalpog'iston respublikasi Kegeyli tumani

6-sonli maktabi psixologi.

Annotatsiya. Mazkur ilmiy ishda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarning ahamiyati va uning ta'lim jarayonidagi roli o'rganiladi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi sog'lom va samarali munosabatlar ta'lim sifatiga, bilim olish jarayonining muvaffaqiyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ruhiy va ma'naviy qo'llab-quvvatlovchi, o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishida ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu munosabatlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ular bilan samarali kommunikatsiya o'rnatish, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish kabi omillarni o'z ichiga oladi. Ishda, shuningdek, o'qituvchining pedagogik mahorati, uning o'quvchilar bilan munosabatda bo'lish usullari va ta'limdagi muvaffaqiyatlarga ta'siri tahlil qilinadi. Natijada, o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarini yaxshilash uchun zarur bo'lgan pedagogik tamoyillar va tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, o'quvchi, munosabatlar, ta'lim jarayoni, pedagogik mahorat, motivatsiya, kommunikatsiya, shaxsiy rivojlanish, ta'lim sifatini oshirish, pedagogik tamoyillar, samarali munosabatlar.

Kirish

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar ta'lim jarayonining muvaffaqiyatini belgilovchi eng muhim omillardan biridir. O'qituvchining ta'limga yondashuvi, uning o'quvchilarga bo'lgan munosabati, pedagogik mahorati va kommunikatsiya usullari ta'limning sifatiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilar esa o'qituvchidan faqat bilim emas, balki ma'naviy va ruhiy qo'llab-quvvatlashni ham kutadilar. Samarali o'qituvchi-o'quvchi munosabatlari o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularning shaxsiy va akademik rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, shu bilan birga, o'quvchilarda ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltiradi.

Bugungi kunda ta'lim tizimining rivojlanishi bilan birga, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarning o'rni yanada muhimlashgan. Bunda, o'qituvchining pedagogik malakasi, o'quvchilarga individual yondashuvi va ularning ehtiyojlarini inobatga olish kabi jihatlar alohida ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi sog'lom munosabatlar nafaqat bilim olish, balki o'quvchilarning shaxsiy hayotida ham muhim rol o'ynaydi.

Mazkur ishda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati, uning samarali tashkil etilishi va bu munosabatlarni yaxshilash uchun zarur bo'lgan pedagogik tamoyillar tahlil qilinadi. Maqsad — o'quvchilarning ta'limda muvaffaqiyatga erishishlari uchun o'qituvchi bilan o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarni rivojlantirishning muhim jihatlarini aniqlashdir.

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar ta'lim tizimining asosiy tarkibiy qismlaridan biridir. Ularning o'rtasidagi yaxshi munosabatlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga, o'quvchilarning o'zini ifoda etishiga va shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi. Ushbu qismda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarning ahamiyati, xususiyatlari va pedagogik tamoyillari yoritiladi.

1. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarning ahamiyati

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun muhim shart hisoblanadi. Samarali munosabatlar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning motivatsiyasini kuchaytiradi va umumiy o'quv muhitini sog'lomlashtiradi. O'quvchilar o'qituvchiga ishonib, unga mehr-muhabbat bilan qarashsa, o'qish jarayoni oson va samarali kechadi. Shuningdek, o'qituvchi o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishida katta rol o'ynaydi, chunki ular faqat bilim emas, balki hayotga oid masalalarda ham o'qituvchidan maslahat va qo'llab-quvvatlash oladilar.

2. Pedagogik mahorat va o'qituvchining ta'limdagi roli

O'qituvchining pedagogik mahorati, uning o'quvchilarga yondashuvi va ta'limni qanday tashkil etishi o'quvchilarning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Pedagogik mahorat faqat bilim berish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarga o'qish motivatsiyasini berish, ularni mustaqil fikrlashga undash va o'quv muhitini ijobiy tarzda yaratishda ham o'z ifodasini topadi. O'qituvchi, shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy, psixologik va emotsional ehtiyojlarini inobatga olishi kerak. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga yordam beradi va ularning o'qishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi.

3. Kommunikatsiya va munosabatlarni samarali tashkil etish

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali kommunikatsiya o'quvchilarning o'zini erkin his qilishi, savollarni erkin berishi va o'z fikrlarini ifoda etishi uchun zarurdir. O'qituvchi o'zining nutqi, muloqot uslubi, tinglash va tushunish qobiliyati orqali o'quvchilar bilan to'g'ri aloqada bo'lishi kerak. Ijobiy kommunikatsiya o'quvchilarda o'zaro hurmatni rivojlantiradi, ular o'zlarini qadrli va tushunilgan his qilishadi. Bu esa o'z navbatida, o'quvchilarni yanada samarali o'qishga undaydi.

4. Shaxsiy ehtiyojlarga yondashuv

O'quvchilarning har biri individualdir, shuning uchun o'qituvchi ularning shaxsiy ehtiyojlarini tushunib, ularga mos yondashuvni tanlashi zarur. Ba'zi o'quvchilar uchun maxsus qo'llab-quvvatlash zarur bo'lishi mumkin, boshqalari esa

mustaqil ishlashda ko'proq yordam olishni xohlaydilar. O'qituvchining shaxsiy yondashuvi o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni yanada yaxshiroq natijalarga erishishga undaydi.

5. O'quvchilarning motivatsiyasini oshirish

O'quvchilarni o'qishga jalb qilish va ularning motivatsiyasini oshirish o'qituvchining asosiy vazifalaridan biridir. Motivatsiya nafaqat o'quvchilarning muvaffaqiyatini ta'minlash, balki ularning ta'limga bo'lgan munosabatini o'zgartirishga ham xizmat qiladi. O'qituvchining qiziqarli va interaktiv darslar o'tkazishi, o'quvchilarni o'z bilim va ko'nikmalarini namoyon etishga undashi motivatsiyani oshiradi. Bundan tashqari, o'quvchilarga qiyinchiliklarni yengib o'tish va muvaffaqiyatga erishishning ahamiyatini tushuntirish muhimdir.

6. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilash uchun pedagogik tamoyillar

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilash uchun ba'zi pedagogik tamoyillarni hisobga olish kerak. Bu tamoyillar orasida ochiq muloqot, o'zaro hurmat, empatiya, adolatli yondashuv va o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish kabi jihatlar mavjud. O'qituvchilar o'quvchilarni bir xil sharoitda baholamasliklari, ularning har biri uchun individual yondashuvni amalga oshirishlari kerak. Bu o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ta'lim jarayonini samarali qiladi.

Xulosa

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar nafaqat ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etish, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Samarali pedagogik munosabatlar orqali o'qituvchi o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularning o'zini erkin ifoda etishiga imkon yaratadi va shaxsiy ehtiyojlarini qondiradi. O'qituvchilar o'z pedagogik mahoratini doimiy ravishda rivojlantirib, o'quvchilar bilan samimiy, ijobiy va muvaffaqiyatli munosabatlar o'rnatishi kerak. Bu esa ta'lim tizimining umumiy sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Abdukarimov, A. (2017). Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi O'qituvchilar va Tarbiyachilar Malakasini Oshirish Instituti.
2. Alimqulov Y. R., Xolmo'minova B.A. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda konflikt vaziyatlar nomoyon bo'lishining psixologik asoslari. -T. "Yosh texnologiya" nashryoti, 2015.
3. Andreyeva G.M. Ijtimoiy psixologiya. Oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. G.M. Andreyeva. - 5-nashr, tuzatilgan. va qo'shimcha – M.: Aspekt Matbuot, 2013 yil.